

Preventie van de verspreiding van chytridiomycose bij de vuursalamander

VEILIGHEIDSVOORSCHRIFTEN VELDWERKZAAMHEDEN

Amfibieënpopulaties kennen wereldwijd een dramatische terugval en zijn in hun voortbestaan bedreigd. De infectieziekten chytridiomycose en ranavirose spelen hierbij een sleutelrol. Er zijn geen aanwijzingen dat deze infectieziekten schadelijk zijn voor de mens. De ziekteverwekker van chytridiomycose is de schimmel *Batrachochytrium dendrobatidis*, de ziekteverwekker van ranavirose zijn ranavirussen. Deze ziekteverwekkers komen ook in België voor. Wat de impact is op de Belgische amfibiepopulaties is vooraansnog onbekend.

Recent (december 2013) werd in België ook de aanwezigheid van *Batrachochytrium salamandrivorans* vastgesteld. Deze recent beschreven schimmel bracht de vuursalamander in Nederland op de rand van uitsterven. Het voorkomen van deze schimmel in België is zorgwekkend gezien de potentiële negatieve impact op de Belgische vuursalamanderpopulaties.

Hoe *Batrachochytrium salamandrivorans* zich verspreidt tussen locaties kon nog niet worden achterhaald. Vermoedelijk kan de schimmel verspreid worden door verplaatsingen van materialen (fuijk, schepnet, laarzen, ...) die in contact zijn gekomen met de schimmel, door het verspreiden van besmet water of door verplaatsingen van besmette amfibieën. Omdat menselijke activiteiten potentieel een bron van verspreiding van de sporen van de schimmel zouden kunnen vormen is het noodzakelijk dat er bij veldwerkzaamheden in en rond bosgebieden en poelen volgens een veiligheidsprotocol gewerkt wordt om overdracht van besmetting tussen bosgebieden en poelen te voorkomen.

Hieronder wordt aangegeven hoe **op een veilige manier** veldwerkzaamheden moeten worden uitgevoerd zonder dat de verspreiding van deze schimmel en andere pathogenen in de hand worden gewerkt. Deze **bioveiligheidsmaatregelen** dienen genomen te worden bij **ALLE OPEENVOLGENDE veldwerkzaamheden in verschillende amfibieënhabitats in en rond bosgebieden en poelen, ongeacht of zij gericht zijn op activiteiten met betrekking tot fauna en flora of niet**. Het opvolgen van eenvoudige desinfectie maatregelen voor kleding en veldmaterialen is immers zeer effectief in het verlagen van het verspreidingsrisico van de schimmel.

ALGEMENE BIOVEILIGHEIDSMATREGELEN

Hanteer amfibieën alleen als het echt noodzakelijk is.

Amfibieën moeten altijd op de vangstlocatie worden losgelaten.

Als handen in contact komen met water of met amfibieën is het aangeraden wegwerphandschoenen (poederloos) te dragen. Gebruik hiervoor uitsluitend vinylhandschoenen want latexhandschoenen kunnen sterfte veroorzaken bij amfibieën. Indien geen wegwerphandschoenen worden gedragen, dienen de handen bij het verlaten van een locatie ontsmet te worden met een ontsmettende handgel.

Alle materialen die tussen verschillende locaties gebruikt worden, moeten worden gereinigd en ontsmet.

Als u het water in bent gelopen, of contact hebt gemaakt met water of modder, moeten schoenen, laarzen, waadpak, ... grondig worden gereinigd en ontsmet.

Er is nog geen bewijs dat de schimmel verspreid wordt door autobanden, maar het is wel goed om de auto iets verderop op een verhard pad te zetten en niet op (zachte modderige) ondergrond.

Dode en/of zieke amfibieën waarvan de doodsoorzaak niet op het eerste gezicht kan worden vastgesteld, vormen een hoog risico. Hanteer ze dus enkel met handschoenen.

Hoe materiaal ontsmetten?

- ✓ verwijder plantenresten, modderkluiten etc.
- ✓ spoel met water
- ✓ desinfecteer op onderstaande wijze, op ruime afstand van het oppervlaktewater:

- maak een 1% Virkon® oplossing en spuit deze oplossing met een handsproeier op alle veldmaterialen, wacht tot de materialen volledig gedroogd zijn alvorens u de materialen weer gebruikt
 - let op dat Virkon zeker niet in direct contact komt met amfibieën, door bijvoorbeeld bakjes die gespreid worden met Virkon waar vervolgens amfibieën in verzameld worden vooraleer staalname of meting gebeurt. In dergelijk geval moet het materiaal na ontsmetting eerst nagespoeld worden
- ✓ gooi nooit de gebruikte reinigende oplossing in de natuur
 - ✓ was handen met een ontsmettende handgel
 - ✓ ben je niet in staat om materiaal op de locatie schoon te maken, neem het dan mee in plastic zakken en doe het thuis
 - ✓ een verhitting van 30 minuten bij 60°C (dit betekent wel dat het materiaal zelf gedurende 30 minuten 60°C warm moet zijn, dus opwarmtijd werd niet meegerekend) is eveneens een goede manier om materiaal te ontsmetten

ADVIES VOOR CONCRETE ACTIES

Bij **paddenoverzetacties** wordt door elke vrijwilliger per locatie 1 set materiaal (= laarzen, emmer) gebruikt die niet op een andere locatie mag worden gebruikt. Na de werkzaamheden op een locatie worden de handen ontsmet met een ontsmettende handgel of worden de vinyl wegwerphandschoenen verwijderd.

Bij **educatieve projecten** mag slechts 1 zoetwaterlocatie per dag bezocht worden en het materiaal dat hierbij gebruikt wordt, wordt nadien grondig gereinigd en ontsmet.

Bij **inventarisatie van amfibieën** wordt per locatie het materiaal gereinigd en ontsmet alvorens naar een andere locatie wordt gegaan, of er wordt per locatie een aparte set materiaal (schepnet, fuik, emmer, laarzen) gebruikt. Na ontsmetting dient het materiaal volledig te drogen alvorens opnieuw te gebruiken.

Bij **alle inventarisaties en werkzaamheden in amfibieënhabitats** met materiaal dat wordt gebruikt voor kanalen, rivieren, beken en stilstaand water, moet alle materiaal grondig gereinigd en ontsmet worden voor én na de werkzaamheden in amfibieënhabitats.

Neem bij het aantreffen van dode amfibieën waar de doodsoorzaak niet meteen duidelijk is (vb predatie, verkeerslachtoffers, verdrinking) contact op met de UGent: meldpuntziekeamfibieën@ugent.be. Intacte kadavers zonder traumatische doodsoorzaak (dus géén aangereden amfibieën of kadavers die zijn aangepikt door dieren) die bovendien relatief vers zijn, worden best ingezameld voor analyse.

➔ Verpak in dat geval het dier in een dubbele plastic zak en stockeer het in de diepvries. Op www.natuurenbos.be/wildedierenziekten vind je de fiche terug die dient ingevuld te worden om het kadaver te laten onderzoeken, evenals de contactgegevens van de UGent die de analyses in opdracht van het ANB uitvoert.

Een kadaver kan naar de UGent worden gebracht door de particulier zelf of kan worden afgezet bij een particuliere dierenarts waar vervolgens een koerier van Diergezondheidszorg Vlaanderen in opdracht van ANB het kadaver komt ophalen. Let wel, enkel kadavers vergezeld van de volledig ingevulde fiche worden aangenomen voor analyse.

Het ANB financiert het transport door Diergezondheidszorg Vlaanderen en eveneens de medewerking van de dierenarts (kostenstaat dierenarts zie www.natuurenbos.be/wildedierenziekten).

Voor meer informatie of bij vragen kan je terecht op www.natuurenbos.be/wildedierenziekten en bij muriel.vervaeke@lne.vlaanderen.be

Deze veiligheidsvoorschriften werden door ANB opgesteld in februari 2014 op basis van het RAVON-advies in Nederland en in samenwerking met:

